

ALLES OVER ISRAËL

Tov!

JOODSE
FEESTEN

club magazine

Tov! is een uitgave van Christenen voor Israël

75 JAAR

ISRAEL

TREUREN
EN VIEREN

TOE BISJWAT

NIEUWJAAR VOOR
DE BOMEN

THEMA:

KLEINE
JOODSE
FEESTEN

- 4** Treuren en vieren
75 jaar Israël
- 6** Nieuwe gedenkdagen
Gebeurtenissen van minder lang geleden
- 8** Het Joodse jaar
- 10** Lag Ba'omer
- 11** Nieuwjaar voor de bomen
Toe Bisjwat
- 12** Niet eten en drinken
Vastendagen
- 14** Puzzel

Hallo daar!

Veel van de feesten die Joden vieren, hebben te maken met de Bijbelse tijd. De Heere God gaf de Joden vaak ook de opdracht om deze feesten te vieren. De feesten zijn er vaak om terug te denken aan iets bijzonders wat God deed met het Joodse volk.

Deze TOV! Gaat over een aantal feesten en gedenkdagen die minder bekend zijn,

maar voor het Joodse volk wel belangrijk! Een van die feesten bestaat nog maar 75 jaar en is dus net zo oud als de moderne staat Israël die in 1948 werd gesticht. Die verjaardag vieren we in dit nummer een beetje mee. Veel leesplezier!

Groetjes Ruben

Club nieuws

WINNAAR PRIJZENPUZZEL

Vond je 'm ook zo leuk? De hiërogliefenpuzzel van vorige keer. Nog nooit eerder puzzelden zoveel kinderen mee! Toch kon er maar één winnen. Uit alle goede inzendingen trokken wij de 12-jarige **Rianne uit Nieuw-Beijerland**.

Gefeliciteerd Rianne! We sturen binnenkort je prijs toe, dus hou je brievenbus in de gaten!

SUPERLEUKE TENTOONSTELLING

Sinds 13 mei kun je in Nijkerk gratis een superleuke tentoonstelling bezoeken voor je hele familie. Bezoek eens een kibboets! Overnacht in de woestijn of ga op bezoek in Bijbels gebied ... Doe een spannende speurtocht en bouw iets prachtigs met LEGO! Het kan allemaal in *Hallo Israël*. Je kunt ook met je klas de tentoonstelling bezoeken en samen de speurtocht doen. Supertof natuurlijk! Vraag 't aan je juf of meester. Alle info over *Hallo Israël* vind je op hallo.israel75.nl

Dat was een toffe clubdag

Nou, dat was een toffe clubdag op 22 april! Met bijna vijftig jongens en meisjes genoten we van een prachtige voorstelling, pannenkoeken eten, leuke en spannende workshops en nog veel meer! Wij vonden 't

een groot succes, dus volgend jaar doen we 't weer! Maar dan zelfs al iets eerder in 't jaar. Schrijf zaterdag 3 februari maar alvast in je agenda!

75 JAAR ISRAËL

TREUREN EN VIEREN

Het is heerlijk weer en in Israël hangt een vrolijke sfeer. Het is Jom Ha'atsmaot, Onafhankelijkheidsdag. Vandaag vieren de Joden dat 75 jaar geleden de staat Israël werd gesticht.

* Hasjem betekent 'de Naam'. Omdat Joden de naam van God niet uitspreken, noemen ze God vaak zo.

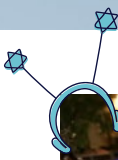
Op een bankje in het park zit de 13-jarige Noa met haar ogen dicht in het zonnetje te genieten. Om haar heen zitten vriendinnen en familie. Een eindje verderop staat een barbecue waar allerlei lekkernijen op liggen te bakken.

NOA, WAT VIER JE VANDAAG?

“We vieren dat onze staat dit jaar 75 jaar bestaat.”

KUN JE UITLEGGEN WAAROM DAT ZO BIJZONDER IS?

“Ja hoor! In de tijd van de Bijbel woonden de Joden al hier, in het land dat Hasjem* ons had beloofd. Maar toen de Tempel in Jeruzalem werd verwoest werden we uit het land weggejaagd. We hebben eeuwenlang over de hele wereld gewoond. Daar hadden Joden het vaak moeilijk. Maar sinds 1948 is er weer een staat voor Joden! Dat vindt niet iedereen leuk. We hebben

veel vijanden en er is in de afgelopen 75 jaar veel oorlog geweest. Toch bestaat Israël nog. Hasjem heeft ons beschermd. Als je terugkijkt op wat er allemaal is gebeurd, zie je dat heel duidelijk. Soms leek het alsof onze vijanden véél sterker waren, maar toch zijn we er nog! Dat is echt een wonder!”

WAUW! DUS HET IS VANDAAG DE HELE DAG FEEST!

“Ja dat klopt! Gisteravond begon het, na Jom Hazikaron.”

JOM HAZIKARON?

“Dat is onze herdenkingsdag. Ik vertelde net al dat ons land veel vijanden heeft. Toen de staat Israël in 1948 werd uitgeroepen, was er meteen oorlog. In 1967 en 1973 probeerden Arabische landen ons land te verwoesten. Veel mensen hebben in die oorlogen voor het bestaan van de staat gevochten. Daar zijn ook veel mensen bij gestorven. Maar ook vandaag nog moeten we ons verdedigen. Er zijn altijd terroristen die proberen om Israëli's te doden. En bij die terreur komen ook veel mensen om het leven. Op Jom Hazikaron staan we daarbij stil. Het is een plechtige dag. Bijna iedere familie in Israël mist wel iemand.”

EN EEN DAG LATER VIER JE FEEST?

“Ja.”

VIND JE DAT NIET VREEMD? ZO'N FEESTDAG NA ZOIETS VERDRIETIGS?

“Ik vind het eigenlijk wel mooi. Het is natuurlijk een beetje raar om eerst verdrietig te zijn en dan feest te gaan vieren. Maar

zo denk je wel na over de mensen die hun leven hebben gegeven voor ons land. Ik vind dat wel belangrijk. Het is ook een soort ‘dankjewel’ zeggen. Dat we ze niet vergeten.”

HOE VIER JE ONAFHANKELIJKHEIDSDAG?

“Dat mag je zelf weten! Het is een vrije dag, dus veel mensen gaan er gezellig samen op uit. Zoals je ziet zijn er heel veel mensen naar het park gekomen om te barbecueën. Maar er zijn ook vuurwerkshows, festivals en shows met vliegtuigen van de luchtmacht. Iedereen is blij. Gisteravond hadden we met vriendinnen een schuimgevecht op straat!”

WAT HOOP JE VOOR DE TOEKOMST VAN ISRAËL?

“Dat er echt shalom mag komen, vrede, zodat er geen mensen meer hoeven te sterven. Ik hoop dat de Messias snel komt, want dan zal de vrede komen!”

NIEUWE GEDENKDGAGEN

Het Jodendom kent veel feesten die al sinds de tijd van de Bijbel worden gevierd. Maar nadat de staat Israël werd gesticht in 1948 zijn er een aantal nieuwe feest- en gedenkdagen ingesteld. Hiermee staan Joden stil bij gebeurtenissen van minder lang geleden.

Jom Hazikaron

Jom Hazikaron – ‘Herdenkingsdag’ in Israël kun je vergelijken met onze 4 mei, de dodenherdenking. Het is een dag waarop alle gevallen soldaten en slachtoffers van terreur worden herdacht en dus een droevige dag. Het begint de avond daarvoor om 8 uur met een sirene door het hele land. Er zijn herdenkingsdiensten waar veel militairen aan meedoen. In Jeruzalem gebeurt dat op de Herzlberg, waar veel soldaten begraven zijn. De volgende ochtend om 11 uur is er weer een sirene te horen, maar nu langer. Veel mensen staan dan stil. Het meeste verkeer stopt zomaar midden op de (snel) weg. Uit respect staan bestuurders dan naast hun auto. Vaak bezoeken familie en vrienden de graven van hun omgekomen geliefden. Er zijn zo'n 40.000 mensen omgekomen sinds de oprichting van de staat, dus je kunt begrijpen dat het voor veel families een moeilijke dag is.

Jom Hasjoa

Elk voorjaar staat Israël stil bij de moord op zes miljoen Joden tijdens de Tweede Wereldoorlog. Wij noemen dat vaak de ‘Holocaust’, maar Joden noemen het de *Sjoa*, de ‘ramp’. Tijdens Jom Hasjoa zijn er veel herdenkingsplechtigheden. Tijdens deze dag wordt er twee minuten stilte gehouden. Die gaan gepaard met huilende luchtsirenes door heel het land.

Jom Jeroesjalajim

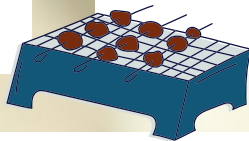
Jom Jeroesjalajim – ‘Jeruzalemdag’ viert de herovering van Jeruzalem in de Zesdaagse Oorlog in 1967. In 1948 hadden de Jordaniërs de helft van de stad veroverd. Joden werden uit het Jordaanse deel van de stad verdreven en konden bijvoorbeeld niet meer bij de Klaagmuur bidden. Jom Jeroesjalajim valt in mei of begin juni. Overal worden ceremonies gehouden en soldaten herdacht die omgekomen zijn bij de bevrijding van Jeruzalem. In de synagogen worden speciale gebeden opgezegd omdat Jeruzalem een heilige stad voor de Joden is. Met Pesach en Grote Verzoendag wensen Joden elkaar: “volgend jaar in Jeruzalem!” Op school zijn er lessen waar je leert dat het Joodse volk dat over de hele wereld

verspreid was altijd heimwee heeft gehad naar Jeruzalem. In de stad zie je die dag uitgebreide vlaggenoptochten en hoor je groepen zingen.

Jom Ha'atsmaoet

Jom Ha'atsmaoet – ‘Onafhankelijkheidsdag’ is een heel feestelijke dag die direct begint als de Herdenkingsdag voorbij is en dat is 's avonds als de zon is ondergegaan. Als eerste wordt de vlag in top gehesen op de Herzlberg in Jeruzalem en dat is live op televisie te zien. Er worden speeches gehouden en twaalf fakkels aangestoken voor de twaalf stammen van Israël, er is vuurwerk en er zijn optredens door het hele land. Veel straten zijn afgesloten om iedereen te laten feesten op straat. De volgende morgen is er een grote vliegshow over het land met vliegtuigen en helikopters van het leger die je heel goed kunt zien aan het strand bij Tel Aviv. Daar is het elk jaar erg druk met juichende toeschouwers. In de parken is het overvol met mensen die de dag vieren met een barbecue, dus je moet niet je mooiste kleren aandoen, want overal hangt rook!

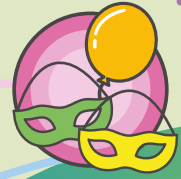
Jom Ha'aliya

Na de verwoesting van de tempel is het Joodse volk verspreid geraakt over de hele wereld. Meer dan tweeduizend jaar leefde het volk in ballingschap. Op Jom Ha'aliya – ‘Dag van de terugkeer’ denken de Israëliërs aan de mensen die vanuit de hele wereld

naar Israël gekomen zijn om te gaan wonen in het land van hun voorouders. Nog steeds komen er Joden naar Israël, nu meestal met het vliegtuig.

Begin van

Poerim

Joden vieren dat ze gespaard werden van de vernietiging door Haman in de tijd van Koningin Esther

Ta'anit Esther

Vastendag van Esther

ADAR

Asara Betewet

Vastendag voor de belegering van Jeruzalem

Toe Bisjwat

Nieuwjaar van de bomen

SJEWAT

FEBRUARI

MAART

Chanoeka

Joden vieren het wonder dat ze de tempel die door de Grieken was ontheiligd weer heroverden en inwijdden

TEWET

JANUARI

HET JOODSE

In deze cirkel kun je zien hoe het Joodse jaar loopt. Het Joodse jaar begint sinds de bevrijding uit Egypte in het voorjaar, in Niesan. Daarvoor was de maand Tisjri de eerste maand. Rosj Hasjana, het Joodse nieuwjaar valt nu dus in de zevende maand.

DECEMBER

NOVEMBER

OKTOBER

SEPTEMBER

KISLEW

CHESJWAN

TISJRI

Loofhuttenfeest

Joden vieren hoe God hen beschermde tijdens de reis door de woestijn uit Egypte naar het beloofde land

Rosj Hasjana en Jom Kippoer

Joden staan stil bij het begin van het nieuwe jaar en kijken terug op het jaar ervóór, waarbij ze vergeving vragen voor alles wat ze verkeerd hebben gedaan

het jaar

Pesach

Joden vieren hoe God hen bevrijdde uit de slavernij in Egypte en naar het beloofde land bracht

Omertelling

Zeven weken van Pesach tot Sjawoe'ot

NIESAN

APRIL

IJAR

Jom Hazikaron en Jom Ha'atsmaoet

Herdenkingsdag en Onafhankelijkheidsdag

Jom Ha'alija

Dag van de terugkeer

JAAR

Rond de cirkel zie je de belangrijkste Joodse feesten gedenkdagen met plaatjes aangegeven. De overige feesten vind je zonder plaatjes ook terug in dit overzicht.

MEI

JUNI

SJEMAN

TAMMOEZ

JULI

AV

Jom Jeroesjalajim

Jeruzalemdag

Lag Ba'omer

Feest van de 33e dag van de Omertelling

Sjawoe'ot

Joden vieren hoe de Heere God hen bij de berg Horeb de Thora toevertrouwde

Tzom Tammoez

Vastendag voor het doorbreken van de muren van Jeruzalem

Tisja Be'av

Joden treuren over de verwoesting van de tempels van de Heere God die eens in Jeruzalem stonden

Tzom Gedalja

Vastendag voor de moord op de Judese gouverneur Gedalja

ELLOEL

SEPT

AUGUSTUS

LAG BA'OMER

Lag ba'Omer is een feestdag voor het Joodse volk. De letters lamed ל (klinkt als l) en de letter gimel ג (g als in good) zijn in het Hebreeuws ook getallen, de 30 en de 3 dus samen 33. Vanaf Pesach worden 49 dagen geteld tot Sjawoe'ot. Lag ba'Omer valt op de 33e dag. De omer was een maat gerst die in de 49 dagen tot Sjawoe'ot als offer gebracht moest worden.

In de 2e eeuw heerste er een ernstige ziekte. Veel volgelingen van Rabbi Akiva stierven hieraan maar op de 33e dag van de Omertelling stopte de plaag. Daarom wordt er vaak gevast tot Lag ba'Omer en gaan mensen niet naar de kapper, luisteren niet naar muziek en vieren geen feestjes.

De 33e dag van de Omer is ook de sterfdag van een hele beroemde rabbijn. Rabbijn Shimon Bar Yochai leefde ook in de 2e eeuw. Hij wilde dat mensen na zijn dood niet verdrietig zouden zijn, maar blij om Gods Thora. En omdat die Thora een licht voor de wereld is, worden er op zijn sterfdag kampvuren gemaakt.

Die vuren herdenken ook dat het Joodse volk in de tijd van de Romeinen geen vuur

mocht ontsteken op de Olijfberg. Zo lieten de Joden in Jeruzalem altijd zien dat er een Bijbels Feest begonnen was. Verderop zagen mensen dat en dan maakten zij ook een groot vuur. Zo seinde men vroeger aan Joden die heel ver weg woonden door dat het volgende Bijbelse feest was begonnen.

NIEUWJAAR VOOR DE BOMEN

Weet je dat er in Israël nieuwjaar voor de bomen gevierd wordt? Dat heet Toe Bisjwat en gebeurt zo eind januari, begin februari. De winter is voorbij en de meeste regen is gevallen. Als je de bloeiende amandelboom met zijn witte bloesems ziet, weet je dat de lente is gekomen.

Bomen zijn heel belangrijk voor het land, dat staat ook al in de Bijbel. Bomen geven schaduw en vruchten die je kan eten. Het hout kunt je gebruiken voor een vuur of voor het maken van meubels en huizen. Bomen zijn een schuilplaats en een broedplaats voor de vogels en de wortels houden de grond goed vast. Tijdens de tijd van de tweede tempel was het de gewoonte om een boom te planten voor de geboorte van een baby: voor een jongetje een ceder en voor een meisje een cipres.

BEPALINGEN

In Leviticus 19 staan allerlei bepalingen voor de Israëlieten die met bomen te maken hebben. Zo mochten ze de eerste drie jaren niet van de vruchten eten, alle vruchten in het vierde jaar waren voor de Heer en pas in het vijfde jaar mochten de mensen ervan eten. De priesters kregen een deel van het fruit en ook aan de armen

werd fruit gegeven. Elk vierde jaar werd dat naar Jeruzalem gebracht. Om die jaren te tellen, geldt Toe Bisjwat ('de 15^e van Sjewat') als nieuwjaar van de bomen, of gewoon: bomendag.

BOMEN PLANTEN

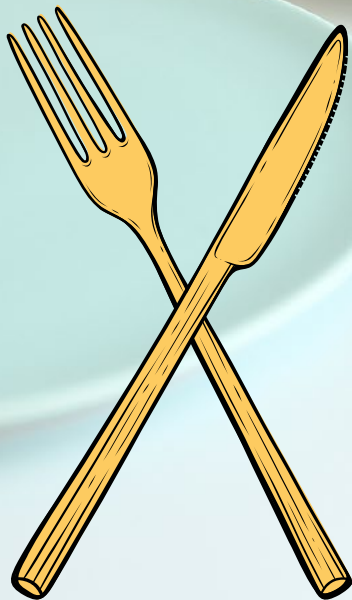
Toen de eerste pioniers in het land aankwamen, stonden er bijna geen bomen meer. Ze begonnen met bomen planten en op bomendag doen veel schoolkinderen dat in Israël ook, net als bij ons op Boomplantdag. Het wordt georganiseerd door het Joods Nationaal Fonds. Daar kunnen mensen ook een boom doneren en dat gebeurt meestal bij bijzondere gebeurtenissen zoals een geboorte, een huwelijk of een jubileum. Zo wordt het eens verwoeste land steeds groener! Op bomendag is het de gewoonte om boomvruchten te eten, zoals amandelen, dadels, abrikozen, walnoten, rozijnen en granaatappels.

VASTENDAGEN

NIET ETEN EN DRINKEN

Een hele dag niet eten of drinken. Da's best moeilijk! Toch doen Joden dit. Behalve Jom Kippoer en de dag voor het Poerimfeest kent het Jodendom nog meer dagen waarop je van zonsopgang tot zonsondergang niet eet en drinkt. Dat noem je vastendagen.

Waarom vasten Joden zoveel? Nou, de reden daarvoor vind je terug in de Bijbel. Daar lees je best vaak dat de Heere God Israël waarschuwde. Dat gebeurde als ze bijvoorbeeld andere Goden gingen dienen. Of wanneer ze zich niet hielden aan Gods wet. Israël moest Gods geboden blijven houden. Als het volk verkeerde dingen deed, stuurde God eerst profeten. Die moesten het volk waarschuwen.

Luister jij wel eens niet naar je ouders? Wat gebeurt er dan? Misschien krijg je eerst een waarschuwing. Maar als je dan toch niet luistert, krijg je vast wel eens straf. Dat is niet omdat je ouders niet van je houden, maar omdat ze je willen helpen om op te groeien tot een goed mens. Zo straft God ook Zijn volk Israël. Hij houdt van ze, maar als ze niet wilden luisteren, stuurde hij bijvoorbeeld hongersnood, of ziekte of vijanden. Uiteindelijk heeft de Heere God Israël tot twee keer toe zó streng gestraft, dat de tempel in Jeruzalem door vijanden werd verwoest. De plek waar God zelf tussen Zijn volk woonde! Eerst in de tijd van de profeet Jeremia, door de Babyloniërs. Later, toen de tempel weer was herbouwd, door de Romeinen.

Door elk jaar te vasten laten Joden vandaag nog zien dat ze dit heel erg vinden. Daarbij laten ze aan de Heere God zien dat ze de waarschuwingen van toen nu heel serieus nemen. Dat ze echt hun best willen doen om God te gehoorzamen.

ASARA BE TEVET

Letterlijk betekent dit 'de tiende van Tewel'. Op deze datum herdenken Joden dat koning Nebukadnezar de muren van Jeruzalem omsingelde. Dit was het begin van de gebeurtenissen, waardoor uiteindelijk de tempel van Salomo werd verwoest.

TSOM TAMMOEZ

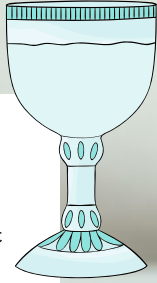
Dit betekent het 'vasten van de maand Tammoez'. Joden herdenken dat op deze datum Romeinen de muren van Jeruzalem doorbraken. Dit gebeurde niet lang na de opstanding van de Here Jezus. Uiteindelijk zou in het jaar 70 van onze jaartelling de tweede tempel worden verwoest.

TISJA BEAV

De negende van de maand Av. Op deze datum werd zowel de tempel van Salomo verwoest als de tweede tempel. Door de eeuwen heen hebben meerdere vreselijke gebeurtenissen de Joden getroffen op deze datum. Op Tisja Be Av is het vasten daarom nog strenger net als op Jom Kippoer: Je draagt ook geen leren schoenen, je wast jezelf niet en je gebruikt geen lekkere geurtjes.

TSOM GEDALJA

Na de verwoesting van de tempel van Salomo werd Gedalja door de Babyloniërs aangesteld als bestuurder over wat er over was van Israël. In Jeremia 40 en 41 kun je lezen hoe Gedalja werd vermoord. Volgens de Joodse geleerden is de dood van een rechtvaardige net zo erg als het verwoesten van de tempel. Daarom herdenken Joden deze moord nog elk jaar op de derde van de maand Tisjri.

PUZZEL JE MEE?

PRIJZENPUZZEL

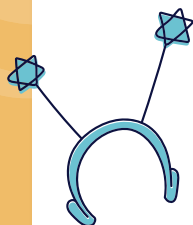
Zoek alle woorden in de woordzoeker. Wat lees je in de overgebleven letters? Stuur je gevonden oplossing met je naam, adres en leeftijd vóór 15 juli naar: info@tovclub.nl en maak kans op een leuke prijs

FEEST
HAATSMOET
HATIKVA
HAZIKARON
HERDENK
HOOP
ISRAEL
JERUZALEM
JOM
SHALOM
VLAG
VLIEGSHOW
VRIJ
WONDER

V	H	H	S	H	A	L	O	M	V	
L	I	A	F	&	E	Z	A	F	M	
I	E	A	Z	A	V	V	V	E	E	
E	N	T	R	I	K	T	L	E	H	
G	I	S	W	I	K	A	A	S	E	
S	I	M	T	O	Z	A	G	T	R	
H	H	A	M	U	N	G	R	J	D	
O	H	O	R	V	A	D	A	O	E	
W	J	E	O	R	R	I	E	S	N	
R	J	T	A	P	E	I	J	L	R	K

ZOEK DE 7 VERSCHILLEN

TENTOONSTELLING 2023

Hallo

IS

RA

EL

ISRAËL
75
JAAR

Toegang gratis

Met unieke
LEGO-modellen
over Israël!

Bezoek de tentoonstelling
Henri Nouwenstraat 34, Nijkerk
Voor **groepsbezoeken**, mail
naar groep@cvi.nl
Meer info op israel75.nl

Open vanaf 13 mei
Werkdagen 09.30 - 16.30 uur
Zaterdag 10.30 - 15.30 uur
Zon- en feestdagen gesloten
Toegang en consumptie gratis

Voorkom verrassingen!
Kijk of uw geplande bezoek
niet overlapt met een groep of
schoolklas op israel75.nl of
bel 033-2458824.

CHRISTENEN VOOR
ISRAËL.